

ACTIVITATEA SECȚIEI DE ȘTIINȚE ISTORICE ȘI ARHEOLOGIE PE ANUL 2018

În anul 2018 membrii Secției de Științe Istorice și Arheologie și centrele din subordine au desfășurat o activitate a cărei sinteză o prezentăm.

Membrii Secției au răspuns solicitărilor institutelor din subordine (Secția de Științe Istorice și Arheologie coordonează activitatea a 17 institute, fiind Secția cea mai mare din cadrul Academiei), din cadrul comisiilor naționale de istorie ale Academiei Române, dar și celor ale instituțiilor ori persoanelor, care în cursul anului s-au adresat acesteia. Membrii săi au desfășurat și o activitate în plan publicistic cât și de asemenea, într-un cadru didactic.

Secția este într-un acut proces de îmbătrânire, fapt care pune probleme îngrijorătoare pentru viitorul apropiat. Se simte mai ales lipsa unui specialist de prim rang pentru istoria contemporană și recentă. Secția este lipsită de sprijinul acad. Ștefan Ștefănescu pe care starea precară de sănătate îi împiedică să ia parte la activitățile acesteia.

Anul acesta Secția l-a pierdut pe academicianul Șerban Papacostea. Profesorul Paul H. Niedermaier a devenit membru plin, iar profesorii Constantin Petolescu și Ioan Bolovan membri corespondenți, în felul acesta a fost umplut golul pe istorie antică și în bună măsură pe istorie contemporană.

În privința activității de cercetare, membrii Secției au publicat sau au pregătit pentru tipar peste 10 cărți de autor sau în colaborare și două predate la tipar, 35 cărți editate, îngrijite sau coordonate, au publicat peste 44 de studii și articole și au susținut 76 de comunicări științifice și 14 recenzii (cifre temporare, **lipsește rapoartele acad. Dan Berindei, Președintele Secției, prof. Emilian Popescu, m.o., Prof. Ioan Caproșu, m.o.**).

Se remarcă îndeosebi activitatea științifică a acad. Victor Spinei, a acad. Ioan-Aurel Pop, a acad. Alexandru Zub, a dr. Dorina Rusu, m.c., ca și cea a prof. Ionel Căndea, m.c.

Menționăm în continuare cele mai importante publicații ale membrilor Secției:
Acad. Dan Berindei:

Nu am primit raport.

Acad. Victor Spinei:

V. Spinei, *The Editing of Historical Sources. The Hurmuzaki Collection of Documents / Editarea izvoarelor istorice. Colecția de documente Hurmuzaki*, Edit. Academiei Române – Edit. Istros, București-Brăila, 2018, 360 p.

Acad. Paul H. Niedermaier:

- Lucrări în realizare.

Acad. Ioan-Aurel Pop:

Historia Transylvaniae. *Transilvania în cinci secole de cartografie*, ediție de Adrian Năstase, Ioan-Aurel Pop și Mihai Gribincea, Editura Institutului Cultural Român, București, 2018, 335 p.

Acad. Alexandru Zub:

Impasul reîntregirii, ed. a V-a, Editura Timpul, 2018 (sub tipar)

Prof. Mihai Bărbulescu, m.c.:

Termele din castrul legionar de la Potaissa (coord. Mihai Bărbulescu): 390 p. + 377 fig. + 90 pl.

Prof. Ioan Bolovan, m.c.:

Storia della Transilvania, Rediviva Edizioni Milano, 2018, 429 pagini (în colaborare cu Ioan-Aurel Pop).

Prof. Ionel Căndea, m.c.:

Mănăstirea Măxineni, Album monografic, autor cap. Istorie, Ionel Căndea, Editura Arhiepiscopiei Dunării de Jos, Galați, 2018, p. 15-79.

Prof. Constantin Petolescu, m.c.:

Editarea volumului (în colaborare): *Divus Traianus. Travaux du Colloque international de Drobeta-Turnu Severin, 16-17 juin 2017*. Recueillis et publiés par Constantin C. Petolescu, Martin Gallinier et Florian Matei-Popescu, Editura Academiei Române, București, 2018.

Prof. Andrei Pippidi, m.c.:

Andrei Pippidi, mai puțin cunoscut. Studii adunate de foștii săi elevi cu prilejul împlinirii vârstei de 70 de ani, editori: Marian Coman, Ovidiu Cristea, Ovidiu Olar, Radu G. Păun, Andrei Timotin, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2018, 516 p.

Dr. Dorina N. Rusu, m.c.:

A.D. Xenopol, *Scrieri*, vol. I, 1669 p; vol. II, 1610 p. (colecția „Opere fundamentale”)

Prof. Emilian Popescu, m.o.:

Nu am primit raport.

Prof. Ioan Caproșu, m.c.:

Nu am primit raport.

Din distincțiile primite de membrii Secției menționăm:

Acad. Ioan Aurel Pop

Doctor Honoris Causa al Universității din Craiova, noiembrie 2018

Acad. Victor Spinei

Medalia „Dimitrie Cantemir” a Academiei de Științe a Moldovei [cea mai înaltă distincție a comunității științifice din Republica Moldova] (27.03.2018).

Membru de onoare al Academiei de Științe a Moldovei (27.04.2018).

ACTIVITATEA UNITĂȚILOR DE CERCETARE SUBORDONATE SECȚIEI

I

În cadrul Secției funcționează 16 (17) institute și centre de cercetare în domeniile: istoriei, arheologiei dar și cu departamente de istoria artei, lingvistică, filosofie, drept, psihologie, sociologie. Rapoartele de activitate ale acestora pe anul 2018 arată că eforturile lor au fost concentrate pe realizarea celor 75 de programe de cercetare, cu 338 proiecte. Printre acestea se află colecția națională de izvoare, editarea de instrumente de lucru, editarea operei înaintașilor – care se înscriu printre programele prioritare ale Academiei Române. Dintre programele continuate menționăm: Documenta Romaniae Historica sau Călători străini despre Țările Române.

II.

În cadrul institutelor de cercetare din subordinea Secției își desfășoară activitatea 303,5 de cercetători, din care 282 au titlul de doctor, iar 51 sunt conducători de doctorat.

III.

Formarea tinerilor cercetători a constituit una din preocupările prioritare ale Secției și în acest an. Astfel, în cadrul institutelor sunt înscriși 78 de tineri la doctorat și 8 în sistemul postdoctoral.

IV.

Cu ajutorul unor fonduri extrabugetare ori prin intermediul schimburilor cu parteneri din țară și din străinătate s-a reușit îmbogățirea fondului de carte al bibliotecilor institutelor, dar într-o măsură cu totul insuficientă față de necesități. Observăm cum, în lumea academică română, circulația publicațiilor are loc din mână în mână, suplinindu-se astfel, lipsurile sistemului instituțional, fapt care, grefat pe creșterea costurilor expediției publicațiilor peste graniță, pune cercetătorii în imposibilitatea de a-și face cunoscute cercetările. Cei mai dezavantajați dintre ei sunt cei aflați la începutul carierei. **În egală măsură, institutele sunt silite să stea la marginea lumii științifice, și din lipsa accesului la bazele de date Jstor, sau Muse.**

V.

Rezultatele obținute și valorificarea lor este ilustrată parțial în tabelul anexat.

VI.

Dintre cele mai importante realizări menționăm:

Alexandru Avram, Maria Bărbulescu, Livia Buzoianu, *Inscriptions grecques et latines de Scythie Mineure*, vol. VI. *Suppléments*, fasc. 2 : *Tomis et son territoire*, Editura Academiei Române – Diffusion De Boccard, Bucarest – Paris, 2018, ISBN 978-973-27-2762-1;

Viorel Panaite, *News in England on the Great Turkish War (1683-1699)* (BIESEE 3), Istros, Brăila, 2018, 200 p.

Victor Cojocaru, *Bibliographia classica orae septentrionalis Ponti Euxini. II. Archaeologica*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 1028 p. + 1 CD-ROM.

Vasile Ciobanu, *Die Deutschen in Rumänien 1918–1919*. Übersetzung von Beatrice Ungar. Vorwort von Mathias Beer, Honterus Verlag, Hermannstadt, 2018 (în curs de publicare).

Dorin Dobrinu, Constantin Iordachi (coordonatori), *Edificarea orânduirii socialiste. Violenta politică și lupta de clasă în colectivizarea agriculturii din România, 1949-1962*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2017, 406 p.; ISBN: 978-606-714-429-1.

Nicoleta Roman, *Orphans and Abandoned Children in European History (Sixteenth to Twentieth Centuries)*, Routledge, 2017, 292 p. (apărută la finalul anului 2017 și neinclusă în raportul respectiv).

Lucrări științifice publicate în reviste cu factor de impact ridicat:

Morgane Ollivier, Anne Tresset, Laurent A. F. Frantz, Stephanie Brehard, Adrian Bălășescu, Marjan Mashkour, Adina Boroneanț, Maud Pionnier-Capitan, Ophelie Lebrasseur, Rose-Marie,

Laszlo Bartosiewicz, Karyne Debue, Rivka Rabinovich, Mikhail V. Sablin, Greger Larson, Catherine Hänni, Christophe Hitte, Jean-Denis Vigne, *Dogs accompanied humans during the Neolithic expansion into Europe*, *Biology Letters* 14, 2018, 10 (20180286.<http://dx.doi.org/10.1098/rsbl.2018.0286>).

Ovidiu Olar, *Corruption and Anticorruption in the Romanian Principalities: Rules of Governance, Exceptions, and Networks, Seventeenth to the Nineteenth Century*, in Ronald Kroeze / André Vitória / Guy Geltner (ed.), *Anticorruption in History. From Antiquity to the Modern Era*, Oxford : Oxford University Press 2018, pp. 225-238 (text), 366-371 (note).

Ioana Rusu, Alessandra Modi, Stefania Vai, Elena Pilli, Cristina Mircea, Claudia Radu, Claudia Urduzia, Zeno Karl Pinter, Vitalie Bodolică, Cătălin Dobrinescu, Montserrat Hervella, Octavian Popescu, Martina Lari, David Caramelli, Beatrice Kelemen, *Maternal DNA lineages at the gate of Europe in the 10th century AD*, în *PLoS ONE*, 13(3) (2018):e0193578, eISSN: 1932-6203. <https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0193578> (ISI, SCOPUS, EMBASE etc.).

Cătălina Chelcu, *Punitive Methods for Unfulfilled Taxes in Moldavia (the second half of the 17th and the first half of the 18th century)*, în „Tyragetia”. Istorie. Muzeologie, serienouă, vol. XII [XXVII], nr. 2, Chișinău, 2018, p. 55-65 (ISSN 1857-0240) (CNCS B, inclusă în mai multe baze de date, între care Erich Plus, EBSCO host etc.).

Stelu Șerban, Ștefan Dorondel, Daniel Cain, “The Play of Islands: Danube Dynamics and Border Establishment in Modern Southeast Europe (1830-1900)”, în *Environment and History*, DOI: [10.3197/096734018X15254461646413](https://doi.org/10.3197/096734018X15254461646413) (ISI indexed journal)

VII.

Membrii institutelor au primit în 2018, pentru lucrări apărute în 2016, un număr de 4 premii ale Academiei Române, după cum urmează:

Premiul ”Nicolae Iorga”:

Cătălin-Ștefan Popa, Gīwargīs I. (660-680). Ostsyrliche Christologie in Frūchislamicher Zeit

Premiul ”Mihail Kogălniceanu”

George Bilavschi, Uneltele în Moldova medievală

Premiul ”Dimitre Onciul”:

Vasile V. Schipor, Calendare și almahuri românești din Bucovina 1811-1918

Premiul ”Eudoxiu Hurmuzaki”

Alexandru Pînzar, Hotarul de nord al Moldovei (de la formare, în secolul al XIV-lea, până la statornicirea lui pe Ceremuș, Colacin și Nistru)

Au mai fost obținute următoarele distincții semnificative:

Premiul Academiei Turce în anul 2018, înaltă distincție academică acordată d-lui prof. dr. **Viorel Panaite** în semn de apreciere pentru opera sa în domeniul istoriei otomane.

<http://tuba.gov.tr/en/haberler/akademiden-haberler/tuba-2018-akademi-odulleri-aciklandi>

Premiul de carte la Bienala Națională de Arhitectură 2018 acordat lucrării *Acasă. Școala de la Bunești. Oameni, cărți, case* (București, Editura Universitară „Ion Mincu”, 2017), autori: Petre Guran și Ana-Maria Goilav. <https://www.uar-bna.ro/2018/proiecte/561/>

Premiul de Excelență al Filialei Iași a Academiei Române, secțiunea Științe Umaniste, pentru lucrarea *Bazinul Mureșului Inferior și sud-vestul Munților Apuseni în perioada clasică a Daciei preromane (sec. II î.Hr. – I d.Hr.)*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2017.

Premiu de excelență acordat de UEFISCDI în cadrul competiției PRECISI 2017 pentru articolul Oancea Andrei V., **Bodi George**, Nica Valentin, Ursu Laura E, Drobotă Mioara, Coțofană Corneliu, Vasiliu Ana L., Simionescu Bogdan C., Olaru Mihaela, *Multi-analytical characterization of Cucuteni pottery*, in Journal of the European Ceramic Society, 37, 15, p. 5079-5098

Adrian Bălășescu, a primit un **premiu al Ministerului Educației Naționale și Cercetării Științifice** – Unitatea Executiva pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării (UEFISCDI)

1. .
VIII.

În privința cooperărilor științifice naționale și internaționale, menționăm că institutele au fost vizitate de către specialiști din țară și străintate (*Ungaria, Bulgaria, Moldova, Spania, Portugalia, Grecia, Rusia, Anglia, Mexic, Germania, Austria, Franța, SUA, Slovacia, Anglia, Italia, Polonia, Ucraina, etc.*).

Institutele au primit un număr **de 134 (anul trecut doar 53)** de vizitatori din străinătate.

Institutele au trimis un **număr de aproximativ 90 de vizitatori** în străinătate.

Institutele au **in derulare 90 de colaborări externe.**

X.

În cursul anului, membrii Secției și institutelor au participat cu comunicări la următoarele manifestări științifice organizate de membrii Secției:

1. Unirea Principatelor Române, temelie a Marii Uniri de la 1918 – 24.01.2018- Patriarhie

Acad. Victor Spinei, Unirea Principatelor în context internațional

Acad. Ioan-Aurel Pop, Importanța Unirii de la 1859 pentru românii din Transilvania

2. 31 01 2018 - Sesiunea științifică comemorativă 600 de ani de la moartea Domnitorului Țării Românești Mircea cel Bătrân 1418 – 2018

Prof. Ionel Căndea, m.c., Mărturii arheologice și numismatice în estul Țării Românești în vremea domniei lui Mircea cel Bătrân.

Acad. Ioan-Aurel Pop, Mircea cel Bătrân și Transilvania

3. 12 iunie 2018, sesiunea omagială „11 iunie 1848 - ziua victoriei Revoluției Române pașoptiste“

Dorina Rusu, Programele Revoluției de la 1848

4. România și evenimentele istorice din perioada 1914-1920. Desăvârșirea Marii Uniri și Întregirea României, organizată de Academia Română, sub Înaltul Patronaj al Președintelui României, București, 18 septembrie 2018.

Acad. Ioan-Aurel Pop, Președintele Academiei Române, Cum s-a făurit România modernă: treptele edificiului național.

5. Sesiune aniversară dedicată Acad. Dan Berindei la 95 de ani, organizată de Academia Română, București, 1 noiembrie 2018

Acad. Ioan-Aurel Pop, Președintele Academiei Române, Cuvânt omagial

XI.

În anul 2017 institutele au derulat activități de cercetare în cadrul a **116 (anul trecut doar 63)** de participări în proiecte și granturi cu finanțare națională și internațională.

- Proiecte UEFISCDI: 14
- Proiecte externe: 9
- Proiecte Centenar: 2
- Proiecte ERC: 2
- Alte proiecte(participări și proiecte): 22
- Proiecte cu finanțare locală: 7
- Granturi românești și străine și participări în granturi: 60

XII.

Chestiunea șantiierelor arheologice

- Secția are în componență cinci (5) institute sau centre care efectuează, sau se presupune că efectuează săpături arheologice.

- De exemplu, Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan" are în gestiune 27 de șantiere, din care anul acesta au primit finanțare doar 3 de la Ministerul Culturii.
 - O parte din celelalte au primit finanțare de la autoritățile locale. Minusul finanțării de la autoritățile locale este acela că este îndreptată către muzeele locale, nu către cercetătorii institutelor, care nu sunt ajutați prin aceste finanțări să-și desfășoare săpăturile proprii.
 - În această situație este șantierul Adamclisi, cel mai vechi din țară, a cărui importanță simbolică nu credem că mai trebuie menționată.
-
- Săpăturile de salvare:
 - Vasile Pârvan: 68 contracte
 - Arheologie Iași: 34 contracte
 - CICE: 19 contracte
 - IAIA: 11 contracte
 - CSD: 3 contracte

Trebuie menționat că săpăturile de salvare se fac cu participarea cercetătorilor din institute, participare care le reduce timpul destinat reflecției, interpretării și redactării.

Banii câștigați nu compensează pierderile din planul științific.

Săpăturile de salvare reprezintă un expedient, în privința finanțării institutelor de arheologie nu o soluție de viitor.

XII.

- Referitor la modalitatea de evaluare a activității din domeniile istoriei și arheologiei, subliniem din nou că criteriile actuale nu ilustrează particularitățile acestora (săpăturile arheologice, rapoartele de săpătură, care necesită un timp îndelungat de elaborare și care se publică cu regularitate, operațiile de restaurare a

materialului arheologic, organizarea expozițiilor, articolele publicate în străinătate în volume non-ISI (din care multe sunt mai importante decât altele catalogate ISI). Menționăm că, evaluarea ar trebui neapărat să dea atenție calității, nu cantității. De asemenea, ar trebui acordată o mai mare importanță recenziilor (făcute sau primite), care în multe cazuri sunt cotate și atrag după ele o mai bună circulație a publicațiilor și a rezultatelor cercetării.

- Se impune alocarea unor sume mai mari de bani pentru deplasările în țară și străinătate în vederea documentării și pentru participarea la reuniunile științifice, dar și pentru invitarea unor participanți străini la sesiunile anuale ale institutelor. Trebuie menționat că sunt cazuri, și nu puține, în care cercetătorii finanțează din buzunarul propriu operațiuni legate de cercetările de teren pe șantierele arheologice.
 - De asemenea, se impune finanțarea achiziționării de reviste și de publicații de însemnătate internațională, care nu pot fi obținute pe calea schimburilor.
 - Se impune ca pentru cele 17 institute și centre să existe finanțare pentru mai mult decât o singură revistă ISI. Ar fi nevoie de finanțare pentru o asemenea revistă în fiecare centru academic. **Publicațiile, în ciuda recenzorilor sunt făcute în baza principiului reciprocității, deci lipsa revistelor ISI, atrage lipsa publicațiilor ISI în afară. În plus, categoria ISI nu își mai justifică existența, conform dreptului în vigoare. Secția a procedat în consecință.**
 - În scopul continuării și îmbunătățirii schimbului de publicații se impune reevaluarea finanțării expedițiilor prin poștă și revenirea la vechile tiraje. Chestiunea tirajelor scăzute atrage după sine citări mai puține, precum și schimburi de publicații reduse.
 - Se cuvin, de asemenea, reluate observațiile făcute în anii trecuți privitoare la situația institutului V. Pârvan.
 - Se cuvin menționate în special observațiile făcute de Institutele “V. Pârvan”, Arheologie Iași, și „Nicolae Iorga”.
- **Se cuvine remarcat faptul creșterii numărului de participări în proiecte și granturi față de cel din anii trecuți (63 în 2017 și doar 37 în 2015).**
 - **Numărul doctoranzilor a rămas la același nivel (82 în 2017 față de 51 în 2015)**
 - **O scădere semnificativă (ca tendință) este cea a numărului cercetătorilor care participă în programele postdoctorale: 8 în 2018, 5 în 2017 față de 33 în 2015. Faptul este datorat terminării programelor postdoctorale și neinițierii unora noi.**
 - **Cercetătorii care s-au făcut remarcați prin activitatea lor științifică (publicații și comunicări) sunt următorii:**

Acad. Dan Berindei,
Președintele Secției